

JONAS LINDBLOM

PSYKIATRINS KRIS

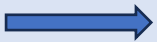
ETT SOCIOLOGISKT PERSPEKTIV

 Studentlitteratur

Medikalisering

Mänskliga svårigheter

- beskrivs med medicinska fackord
- förklaras med medicinska orsaker
- behandlas med medicinska insatser

Individualisering

Källa: Peter Conrad & Joseph Schneider. (1980). *Deviance and Medicalization – From Badness to Sickness*.

This cartoon can be used without charge by individuals & community groups.
2015-133 © INKCI NCT Cartoons www.inkciinct.com.au

Psykofarmaka förskrivs oftare i Sverige 2023 än 2006

Farmakologiskt medel	Antalet svenska brukare 2023	Ökning i procent jämfört med 2006
ADHD-medel	218 000	1350%
Antidepressiva medel	1 200 000	65%
Litium	25 900	45%
Antipsykotika	183 000	25%
Sömnmedel	861 000	20%
Ångestdämpande medel	499 000	5%

Källa: Socialstyrelsens statistikdatabas för läkemedel (2024): https://sdb.socialstyrelsen.se/if_lak/resultat.aspx

Andra uttryck för psykiatrins ökade inflytande i människors livsvärld

- Fler påstås lida av psykiatriska diagnoser
- Antalet psykiatriska diagnoser har ökat
- Lägre trösklar för att tilldelas en psykiatrisk diagnos
- Medicinering har blivit en förstavalsinsats för många problem och används längre tidsperioder
- Polyfarmaci/Polydiagnostisering är vanligt idag

JONAS LINDBLOM

PSYKIATRINS KRIS

ETT SOCIOLOGISKT PERSPEKTIV

 Studentlitteratur

DIAGNOSTIC AND STATISTICAL
MANUAL OF
MENTAL DISORDERS
(THIRD EDITION)

DSM-III

AMERICAN PSYCHIATRIC ASSOCIATION

Gränser för reliabiliteten hos psykiatriska diagnoser

”God tillförlitlighet”: kappa omkring 0.7 eller bättre

”Inte bättre än överkomlig tillförlitlighet”: kappa omkring 0.5

”Undermålig tillförlitlighet”: kappa omkring 0.4 eller sämre

Källa: Stuart Kirk, Tomi Gomory & David Cohen. (2013). *Mad Science – Psychiatric Coercion, Diagnosis, and Drugs*.

Kapparesultat för några vuxendiagnoser i DSM-5

- Schizofreni 0.46
- Schizoaaffektivt syndrom 0.50
- Bipolär sjukdom I 0.54
- Egentlig depression 0.28
- Generaliserat ångestsyndrom 0.20
- Posttraumatiskt stressyndrom 0.67
- Alkoholbrukssyndrom 0.40
- Borderline personlighetsstörning 0.55
- Antisocialpersonlighetsstörning 0.22
- Tvångssyndrom 0.31

Källa: Darrel Regier et al. (2013). "DSM-5 Field Trials in the United States and Canada, Part II – Test-Retest Reliability of Selected Categorical Diagnoses", *American Journal of Psychiatry* 170(1):59–70; Stuart Kirk, Tomi Gomory & David Cohen. (2013). *Mad Science – Psychiatric Coercion, Diagnosis, and Drugs*.

Kapparesultat för några barndiagnoser i DSM-5

- Autismspektrumtillstånd 0.69
- ADHD 0.61
- Egentlig depression 0.28
- Dysforiskt syndrom med debut under barndom och tonår 0.25
- Trotssyndrom 0.40
- Uppförandestörning 0.48

Källa: Darrel Regier et al. (2013). "DSM-5 Field Trials in the United States and Canada, Part II – Test-Retest Reliability of Selected Categorical Diagnoses", *American Journal of Psychiatry* 170(1):59–70; Stuart Kirk, Tomi Gomory & David Cohen. (2013). *Mad Science – Psychiatric Coercion, Diagnosis, and Drugs*.

Är psykiatriska diagnoser valida?

Validitet innebär att diagnoserna ska vara giltiga, ha verklighetsgrund. En valid diagnos kan skilja mellan vad som är stört och normalt beteende, och underbyggs av vetenskapliga belägg.

Psykiatriska diagnoser är socialt konstruerade

- Historiska konstruktioner
- Strategiska konstruktioner
- Ekonomiska konstruktioner

Tabell. Finansiella förbindelser med läkemedelsindustrin hos medlemmar i DSM-IV och DSM-5

	DSM-IV (%)	DSM-5 (%)
Ledningsgrupp	57	69
Arbetsgrupper (exempel)		
Ångeststörningar	81	57
Kognitiva störningar	25	89
Affektiva störningar	100	67
Substansrelaterade störningar	17	58
Ätstörningar	83	50
Sömnstörningar	50	100
Psykotiska störningar	100	83

Källa: Lisa Cosgrove & Sheldon Krimsky. (2012). "A Comparison of DSM-IV and DSM-5 Panel Members' Financial Associations with Industry", *Plos Medicine* 9(3):1–4.

Psykiatriska diagnoser är socialt konstruerade

- Historiska konstruktioner
- Strategiska konstruktioner
- Ekonomiska konstruktioner
- Massmediala konstruktioner
- Moraliska konstruktioner
- Interaktiva konstruktioner

En behandling som inte fungerar

- De psykiska ohälsotalen i arbetslivet har tredubblats i västvärlden 1980-2020
- Under denna period har fler och fler förskrivits psykofarmaka

Källa: James Davies. (2021). *Sedated: How Modern Capitalism Created our Mental Health Crisis*.

Hur påverkar psykofarmaka människan?

- Anestetiska effekter
- Långtidseffekter
- Psykoaktiva effekter
- Placeboeffekter

Anestetiska effekter:
bedövning i form av
emotionell avtrubbning och
hög risk för passivitet

Hur påverkar psykofarmaka människan?

Långtidseffekter

Dåliga långtidsprognoser av psykofarmaka: tre belysande studier

- MTA-studien om centralstimulerande medel
- STAR*D om antidepressiva medel
- Harrows långtidsstudie om antipsykotika

Källa: Robert Whitaker. (2014). *Pillerparadoxen*; Robert Whitaker & Lisa Cosgrove. (2015). *Psychiatry under the Influence*.

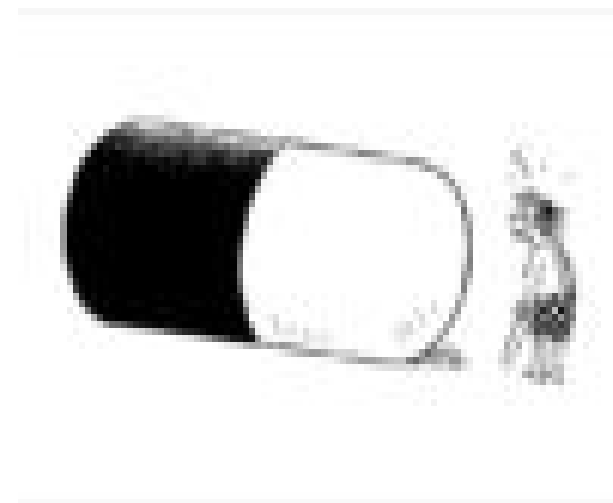
Hur påverkar psykofarmaka människan?

Psykoaktiva effekter

Hur vanligt är det att man upplever utsättningssymtom när man slutar med antidepressiva medel?

- Majoriteten (56%) av dem som försöker att sluta med antidepressiva medel upplever utsättningssymtom.
- Närmare hälften (46%) beskriver utsättningssymtomen som allvarliga och att de kan vara från några veckor till flera år.

Källa: James Davies & John Read. (2018). "A Systematic Review into the Incidence, Severity and Duration of Antidepressant Withdrawal Effects: Are Guidelines Evidence-Based?", *Addictive Behaviors*, <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2018.08.027>.

Hur påverkar psykofarmaka människan?

Placeboeffekter

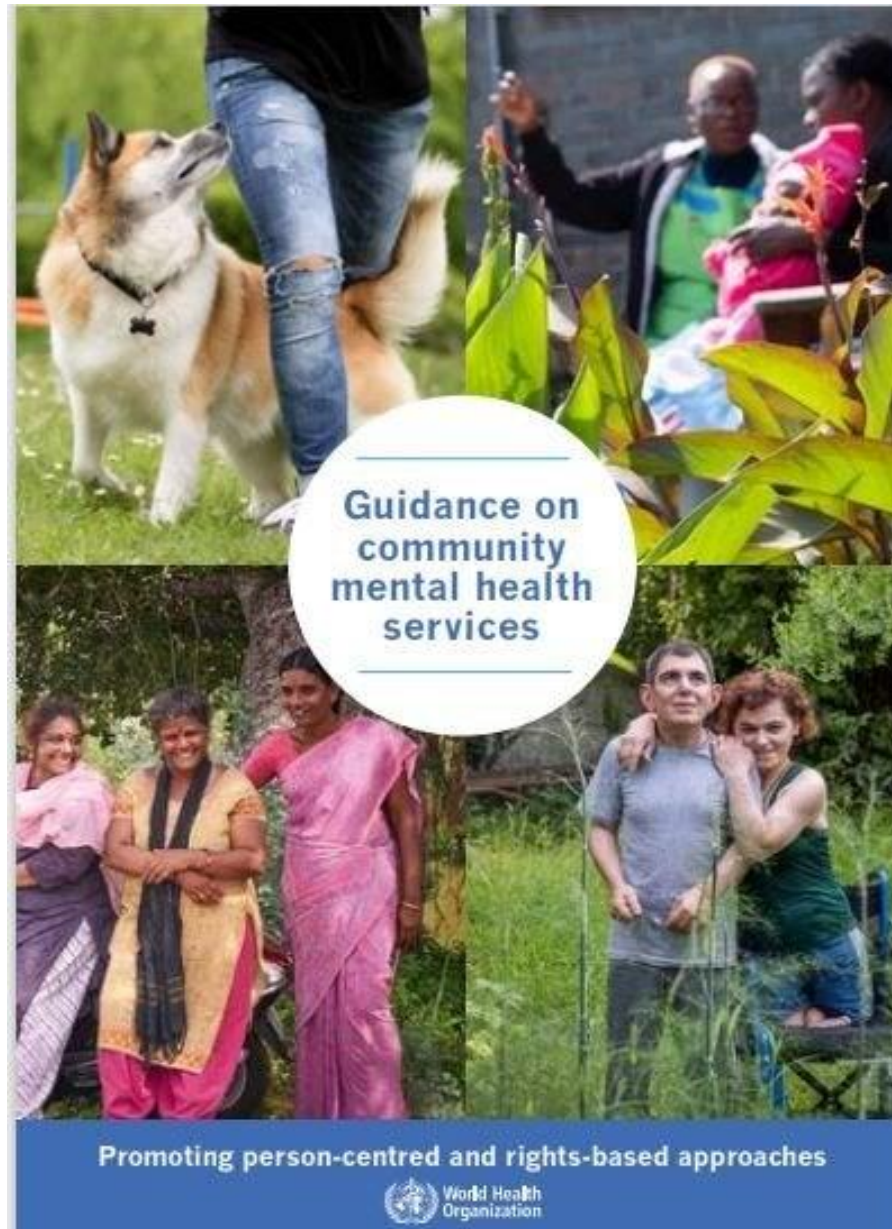
Antidepressiva placeboeffekter

Källa: Irving Kirsch. (2010). *The Emperor's New Drugs – Exploding the Antidepressant Myth*.

Samhällstendenser som ger upphov till ohälsa

- Objektivisering/främlingskap
- Normupplösning/vilsenhet
- Effektivisering/stress/meningsförlust
- Ojämlighet/maktlöshet
- Konsumism/vantrivsel
- Ytligt samspel/likgiltighet och splittring

Guidance on
community
mental health
services

Promoting person-centred and rights-based approaches

Ramverket för Makt Hot och Mening En översikt

Januari 2018

Svensk utgåva 2024

Det socialpsykologiska
perspektivet

En socialpsykologisk psykiatri

En socialpsykologisk psykiatri

En annan fråga ställs till den hjälpsökande:

”Vad är det för fel på dig?”

”Vad har du varit med om och hur reagerar du på det?”

En socialpsykologisk psykiatri

Ett annat språkbruk i mötet med den hjälpsökande:

”Du har en neurokognitiv störning som heter ADHD”

”Du har problem med uppmärksamhet”

En socialpsykologisk psykiatri

En annan människosyn av den hjälpsökande:

”Du är en sjuk/störd patient som inte bär ansvar för dina problem”

”Du är ansvarig för ditt liv och behöver aktivt arbeta med dina problem”

En socialpsykologisk psykiatri

En annan behandling till den hjälpsökande:

”Du förskrivs psykiatriska läkemedel för dina problem”

”Du erbjuds sociala och psykologiska insatser för dina problem”

En socialpsykologisk psykiatri

Ett annat tidsperspektiv på den hjälpsökandes problem:

”Symtomen på dina problem kommer på kort tid att lindras”

”Dina beteendemönster behöver långsiktigt förändras för att du ska må bättre”

En socialpsykologisk psykiatri

Andra samhällsinsatser för hjälpsökande:

”Vi arbetar för att fler människor ska diagnostiseras och medicineras i samhället”

”Vi arbetar för att genomföra sociala reformer i nedbrytande miljöer och minska på ojämlikheter mellan människor i samhället”

Paradigmskifte inom psykiatri

Teman	Biologisk psykiatri		Socialpsykologisk psykiatri
Fokus:	Diagnostisering	➡	Kontextualisering
Språkbruk:	Medicinsk fackterminologi	➡	Erfarandenära språkbruk
Människosyn:	Patient	➡	Aktör
Behandling:	Farmakologisk behandling	➡	Relationsbyggande praktiker
Tidsperspektiv:	Kortsiktig symtomlindring	➡	Långsiktigt förändringsarbete
Folkhälsa:	Medikaliserad politik	➡	Socialt orienterad politik

A close-up, artistic photograph of a person's face, focusing on the eyes and nose. The person has light-colored, possibly blue or grey, eyes with long, dark, and thick eyelashes. A small, dark, circular nose ring is visible on the bridge of the nose. The skin is fair and has a soft, natural texture. Overlaid on the center of the image is the text "BE THE CHANGE." in a large, bold, white, sans-serif font. The text is split into two lines: "BE THE" on the top line and "CHANGE." on the bottom line. The background is slightly blurred, emphasizing the facial features and the text.

**BE THE
CHANGE.**